

Expliqueu amb una sola frase la idea o idees principals de cadascun dels textos següents de *La República* de Plató:

Llibre II

Text 1

I Glaucó i tots el altres em demanaven que la defensés fos com fos, que no afluixés el meu raonament, sinó que escrutés què són ambdues coses, la justícia i la injustícia, i que pel que fa als avantatges de cadascuna, mirés de debò què hi ha. Jo, doncs, vaig dir el que em semblava: «La recerca que emprenem no és poca cosa, sinó pròpia d'un que hi veu agudament, pel que crec. I ja que nosaltres no hi som hàbils, sóc del parer» —vaig afegir— «que hem de fer aquesta investigació com si algú ens manés llegir de lluny unes lletres petites, i nosaltres fóssim curts de vista. I aleshores hi hagués algú que s'adonés que en un altre lloc hi ha les mateixes lletres, però més grosses i ocupant més espai. Opino que això li apareixeria com tota una troballa; primer llegiria aquestes, i després es fixaria en les petites, a veure si casualment són les mateixes.»

«Ens sembla molt bé» —feu Adimant.— «Però és que veus alguna cosa tal en la recerca referent a la justícia?»

«Ja t'ho diré» —li vaig fer.— «La justícia, diem, és cosa d'un home en particular, però també és de tota la ciutat.»

«Naturalment» —respongué ell.

«I la ciutat, no és més que un home sol?»

«És més» —acordà.

«Doncs potser en un objecte més gros hi hagi una justícia més grossa i més fàcil d'assimilar. Per tant, si ho volem, primer mirarem què és la justícia a les ciutats, i després ho examinarem igualment en cada persona: observarem la paritat del que és més gros en la figura del que és més petit.»

Text 2

«Aleshores, una ciutat neix, pel que crec» —vaig establir jo— «perquè ningú de nosaltres no és autàrquic, sinó mancat de moltes coses. O creus en algun altre principi que faci habitar una ciutat?»

«No, en cap altre.»

«Es així, naturalment: cada home n'agafa un altre de cara a una necessitat, i un segon de cara a una altra; mancats de moltes coses, els homes agruparan la gent en un lloc habitable per fer societat i ajudar-se; a una convivència així l'anomenarem "ciutat", no fa?»

«No hi ha dubte.»

«Au, doncs» —vaig fer jo— «fundem de paraula una ciutat des del seu principi. La fundaran, em sembla, les nostres necessitats.»

«Com no?»

«Però la primera i màxima necessitat és la provisió de queviures perquè puguem existir i viure.»

«Exactament així.»

«La segona és l'habitatge, i la tercera el vestit i altres coses per l'estil.»

Text 3

«D'acord, ja t'entenc» —li faig jo— «no ens limitem a veure com neix una ciutat, sinó una ciutat opulenta. I això, segurament, no està gens malament, perquè en examinar-la potser podrem veure per on, a les ciutats, broten la justícia a la injustícia. La que ara acabem de recórrer em sembla una ciutat veritable, una ciutat sana, però si ho volem contemplar també en una ciutat malalta de febres, res no ens en priva. [...] Per tant, entre les coses que recomptàvem primer com a necessàries no hi posarem només la casa, el vestit i el calçat, ens caldrà acudir a la pintura i als brodats, i a l'or i a l'ivori; totes aquestes coses, les haurem de comprar, no fa?»

«Sí» —va dir ell.

«Aleshores ens cal engrandir altre cop la ciutat, perquè la que fruïa de salut ja no ens basta; haurà de créixer en extensió i en uns habitants que fins ara a les ciutats no eren imprescindibles, com és ara caçadors i tota mena d'imitadors, molts de colors i de formes, molts altres de música; hi haurà poetes i els seus servidors, és a dir, els rapsodes, actors, dansarins i empresaris.»

Text 4

«En tal cas, bon amic, encara ens caldrà una ciutat més gran, i no pas poc: per a tot un exèrcit que sortirà a lluitar contra els invasors, per les nostres hisendes i tot allò que dèiem.»
I Glaucó preguntà: «Doncs què? És que els habitants no hi bastaran?»
«No, almenys si tu» —vaig dir jo— «i tots nosaltres vam calcular rectament quan motlluràrem la ciutat: hem acordat, com sigui, si fas memòria, que és impossible que un home sol faci diversos oficis.»
«Tens raó» —va dir.
«I què?» —vaig inquirir— «És que la lluita guerrera no sembla ésser una cosa professional?»
«Sí, i molt» —va dir.
[...]
«Per tant» —vaig continuar— «com més important sigui la tasca dels guardians, tant més els caldrà estar-se de tots els altres oficis, i, al seu torn, la màxima cura i competència en la seva professió.»
«Ja ho crec» —va dir ell.
«I no caldrà una naturalesa escaient per a aquesta professió?»
«Sí, com no.»
«Doncs la nostra tasca pot consistir, pel que sembla, si és que en som capaços, a triar quines i com han de ser les conductes escaients a la custòdia de la ciutat.»

Llibre IV

Text 5

«Espero» —jo que vaig fer— «que ho trobarem com segueix. Penso que la ciutat, si està ben fundada, ens serà irreprotxablement perfecta.»
«És inexcusable» —va dir.
«És evident, doncs, que serà sàvia, coratjosa, temperada i justa.»
[...]
«La ciutat que acabem de descriure em sembla de debò sàvia: per tant, serà assenyada.»
«Sí.»
«Doncs mira, precisament això, el seny, és un saber, evidentment, perquè deliberar bé ve d'un saber i no d'una ignorància.»
«Evidentment.»
«Però, de sabers, a la ciutat n'hi ha molts i de molles menes.»
«Sí, com no?»
«Caldrà, doncs, anomenar la ciutat sàvia i assenyada pel saber dels constructors?»
«Per aquest saber no, de cap manera, ans constructora.»
«Però potser pel saber fer mobles de fusta, amb el desig que tingui els més ben fets, anomenarem sàvia la ciutat?»
«No, tampoc per això.»
«Doncs per què? Per l'art dels bronzistes o per algun altre com ara aquest?»
«No, per cap d'aquests» —va fer.
«I tampoc per l'art de fer brotar els fruits de la terra: per això l'anomenaríem pagesa.»
«Ho sembla.»
«Doncs què?» —vaig preguntar jo— «A la ciutat que acabem d'habitar, alguns dels seus ciutadans tindran un saber tal que no delibera sobre algun dels aspectes particulars d'ella, ans delibera sobre la seva totalitat, a veure la girada amb què ella tractarà al més bé possible amb ella mateixa i amb les altres ciutats.»
«Un tal saber existeix,»
«Quin saber és? I qui el deté?» —vaig preguntar jo.
«És la ciència que guarda l'estat, i la tenen els magistrals que no fa gaire anomenàvem guardians perfectes.»
«I per aquest saber, doncs, prediques quelcom de la ciutat?»
«L'anomeno assenyada i veritablement sàvia» —va dir.
«Potser» —vaig preguntar— «creus que a la ciutat hi ha més bronzistes, o més guardians perfectes d'aquests?»
«Hi ha molls més bronzistes» —va dir.
«Per tant» —vaig prosseguir— «entre tots aquells als quals el saber els confereix un nom, de tots aquests els guardians perfectes són en el nombre més reduït.»
«Sí, i de molt.»
«Per tant, són una classe i una part mínima de la ciutat; per un saber radicat a aquesta classe, tota la ciutat habitada serà naturalment sàvia. I és lògic que aquest llinatge resulti escassíssim en nombre, aquesta mena a la qual pertoca de posseir tal saber que és l'únic que entre els altres es mereix el nom de saviesa.»

Text 6

«Doncs escolta si té algun sentit el que ara et dic» —jo que vaig fer-li «perquè el que des del principi, quan fundàvem la ciutat, hem proposat que cal fer en tota circumstància, és precisament el que ens sembla ser la justícia, o bé una certa forma d'ella. Proposàvem, per descomptat, i ho vam repetir moltes vegades, si ho recordes, que cadascú havia de tenir cura d'una sola cosa de les que afecten la ciutat, aquella per la qual la naturalesa li hagi donat més aptituds.»

«Cert que ho vam dir.»

«I que certament la justícia és fer cadascú el d'ell i no dedicar-se a moltes coses, ho hem sentit de molta gent, i nosaltres mateixos ho hem repetit sovint.»

«Sí, ho hem repetit.»

«Doncs això» —vaig dir-li— «probablement, bon amic, és una certa manera de justícia, que cadascú faci el d'ell, [...]

«Ara, que em penso que si un home d'ofici o un altre que és naturalment negociant, envanit pels diners, o per la gent, o per la força, o per qualsevol altra cosa així, prova d'ingressar en la classe dels guerrers, o si un d'aquests últims prova de fer-se guardià o conseller tot i ser-ne indigne, i aquests bescanvien llurs atributs i honors, o quan un de sol intenta d'exercir tots aquests càrrecs, en tal cas em sembla que també tu, aquests canvis i multiplicitat de funcions, veuràs que són la ruïna de la ciutat.»

«I tanl que sí!» —va dir ell.

«De manera que de la vària dedicació i dels intercanvis entre els de les tres classes podem dir-ne amb molta justesa i principalment: són un crim.»

«Naturalment.»

«I el màxim crim contra ta pròpia ciutat, diràs que és la injustícia?»

«Com no?»

Text 7

«Vet aquí doncs» —vaig dir jo— «que encara que amb dificultats hem arribat a terme, hem arribat raonablement a la conclusió que les diverses parts que hi ha a la ciutat també són a l'ànima de cada individu, i en el mateix nombre.»

«Sí, hi són.»

«Per tant, no serà ja forçós, certament, que si quelcom determinat fa la ciutat sàvia, l'individu també ho sigui, i pel mateix?»

«Naturalment, ho serà.»

«I això que fa l'individu coratjós fins a tal punt, això mateix fa la ciutat coratjosa fins al mateix punt, i que individu i ciutat tinguin així totes les altres coses pel que fa a la virtut?»

«Forçosament.»

«I em penso, Glaucó, que direm que un home és just de la mateixa manera que la ciutat era justa.»

«També això és totalment indiscutible.»

«I no hem oblidat de cap manera allò, que la ciutat era justa perquè, de les tres menes de gent que té, cadascuna d'elles fa el que li pertoca.»

«No crec pas que ho hàgim oblidat» —digué.

«De tota manera cal no oblidar que cadascú de nosaltres serà just i farà el que li pertoqui només si cadascuna de les seves parts individuals fa el que li correspon.»

«Certament, cal no oblidar-ho.»

«Per tant, governar correspon a la part racional, perquè és sàvia i té previsió sobre tota l'ànima, i a la fogositat li correspondrà ser súbdita i aliada de la part racional.»

[...]

«I aquests dos, pujats així, formats de debò en els seus deures, que han après, s'imposaran a la part concupiscible, la qual ocupa l'espai més gran de l'ànima i és naturalment insaciable de diners; vigilaran, doncs, el concupiscible, que no s'ompli dels anomenats plaers corporals, que no es torni gran i fort, i que ja no faci el que li pertoca, sinó que provi d'esclavitzar i governar el que per naturalesa no li correspon, i capgiri la vida de tots.»

Llibre VII
Text 8 (Sobre l'al·legoria de la caverna)

—«Tota aquesta imatge, estimat Glaucó —vaig dir-li—, cal que l'enllacis amb el que hem dit abans; la regió que ens és revelada per la vista, l'has de comparar amb l'estança de la presó; la llum del foc que hi ha en ella, amb la força del sol, i si ara poses la pujada i la contemplació de les coses de dalt com l'impuls de l'ànima cap a la regió de l'intel·ligible, no erraràs certament la meua conjectura, ja que és aquesta la que vols sentir. El déu sap, com sigui, si eventualment s'ajusta a la veritat. El que veig, si més no jo, ho veig així: al cim de tot el món cognoscible, i encara amb un gran esforç, es veu la idea del bé. Ara, quan ha estat vista, se la reconeix a l'acte com a causa de tot el que és bell i recte, per tal com genera en el món visible la llum i el sol, del qual ella depèn, i, en el món intel·ligible, per tal com crea ella sola, com a senyora, la veritat i l'enteniment. I comprenc que qui ha d'actuar assenyadament en privat o en públic, cal absolutament que contempli aquesta idea.»

Text 9

—«Per tant, el nostre deure de fundadors consistirà» —vaig dir— «a forçar les naturaleses més bones a arribar a aquesta noció que ara mateix diem que és la màxima, la contemplació del bé, i a efectuar aquella ascensió, i quan hagin pujat i s'hi vegin suficientment, que ells no cedeixin a allò a què ara cedeixen.»

—«A què et refereixes, a veure?»

—«Han de quedar-se en aquesta regió —vaig aclarir-li— i no avenir-se a tornar a davallar cap a aquells empresonats, ni a participar de les seves penalitats, ni tampoc dels seus premis, això tant si aquests premis són més bons o més dolents.»

—«Però aleshores» —ell que em va objectar— «els farem injustícia i els forçarem a una vida inferior quan poden portar-ne una de superior.»

—«Has tornat a oblidar, bon amic» —vaig reprendre—, «que l'objectiu de la llei no és que a la ciutat hi hagi una classe que s'ho passi molt bé, sinó que procura que aquest sigui l'estat general de la ciutat, fent concordar els ciutadans per la persuasió i també per la força, fent que es transfereixin entre ells els profits en què cadascú pugui beneficiar la humanitat, i que la llei mateixa introdueix aquests homes a la ciutat no perquè tothom campi per on vulgui; la llei utilitza aquests homes per reforçar els vincles de la ciutadania.»

Text 10

—«Doncs ens bastarà» —vaig fer jo—, «tal com abans, la primera part, anomenar-la saber, la segona, pensament discursiu, la tercera, creença, i la quarta, conjectura, i aquestes dues últimes, opinió, i les dues primeres, intel·ligència; l'opinió és sobre la gènesi i la intel·ligència sobre l'essència, i la relació que l'essència té amb la gènesi la té la intel·ligència amb l'opinió, i el saber amb la creença i el pensament discursiu amb la conjectura. Tanmateix l'analogia i la diferència d'allò a què cadascuna d'aquestes coses es refereixen i la divisió en dues parts de cadascun d'aquests dominis, vull dir l'opinyable i l'intel·ligible, això, deixem-ho córrer, Glaucó, perquè no ens multipliqui les qüestions més que ja el que hem tractat.»

—«El que és jo» —va declarar—, «en la resta, fins al punt en què et puc seguir, hi estic d'acord.»

—«I anomenes també dialèctic el qui copsa el sentit de l'essència de totes les coses? I al qui no l'assoleix, com menys pugui donar-se'n raó, a ell mateix i als altres, tant menys diràs que té enteniment d'aquestes coses?»

—«Com podria no dir-ho?» —comentà.

—«Doncs pel que fa al bé, passa el mateix: el qui no està en situació de definir, distingint-la de tota la resta per mitjà d'un raonament, la idea del bé i el qui, tal com en un combat, no s'obre pas a través de tots els atacs, maldant en la lluita no per l'opinió sinó per l'essència, i no s'imposa per una argumentació indiscutible, del qui es troba en aquestes condicions ni diràs que sap el bé en si ni cap altra mena de bé, sinó que, com sigui, ha arribat a fregar un ídol, una opinió, no un saber, i que, aquesta vida d'ara, la passa ensopit i somiant, i aquí no arribarà a desvetllar-se, perquè abans arribarà a l'Hades, on dormirà un son definitiu.»

—«Sí, per Zeus!» —va dir—. «Això, ho sostindré amb totes les meves forces.»

—«I els teus mateixos fills, que ara en la nostra ficció formes i eduques, si els pugessis de veritat, oi que si fossin com les línies irracionals, no els deixaries el govern de la ciutat i que controlessin els afers més importants?»

—«No, de cap manera» —va dir.

—«Vet aquí, doncs, que legislaràs per a ells principalment aquesta formació, que els capacitarà per preguntar i respondre al més sàviament possible.»

—«Ho legislaré, d'acord, naturalment, amb tu» —va dir.

—«Llavors, no ets del parer» —vaig preguntar-li— «que la dialèctica és la culminació de totes les assignatures, i que la tenim dalt de tot, i que sobre d'ella fora un error posar-n'hi alguna altra, sinó que ella és el coronament de qualsevol docència?»

—«Sí que m'ho sembla» —em va dir.